

Александар Јаковљевић
Народна библиотека Србије
aleksandar.jakovljevic@nb.rs

Историја књиге

Барбије, Фредерик. *Историја књиге*. Превела Љиљана Марковић. Београд: Clío, Народна библиотека Србије 2009. [Barbier, Frédéric. *Histoire du livre*, cop. Armand Colin 2001]

Недавно се у преводу на српски језик појавила монографија *Историја књиге* француског аутора Фредрика Барбијеа. Уз подршку Министарства за културу Републике Француске, превод овог значајног дела објављен је у склопу посебне едиције „Б плус“, као резултат сарадње Народне библиотеке Србије и издавачке куће Clío из Београда.

Не само што је главни предмет интересовања из области библиотекарства, у погледу каталожног описа, чувања и давања на коришћење, књига представља и веома важно поље истраживања са сопственом методологијом рада. Ова академска дисциплина је у последњих пола века стекла посебан значај у оквиру француске историјске школе, где се предмет истраживања у потпуности преусмерио ка проучавању бројних питања из области историје књиге. Смернице у овим истраживањима које су поставили Лисијен Февр и Анри-Жан Мартен још 1958. године, резултирале су тиме да је формирана читава генерација историчара књиге. Њиховим радом су створени услови за настанак синтезе која је у потпуности посвећена овој теми.

Аутор овог дела, по пољу рада и истраживања, с пуним правом се сврстава у ред историчара књиге. Опсег истраживања Ф. Барбијеа је разноврстан и протеже се кроз подручја археографије, конзервације или пак библиографије. Изван тога, посебно се бавио феноменом настанка медија и њихове улоге у цивилизацији модерног човека. По речима самог аутора, његова *Историја књиге* представља тек увод у историју писане и штампане речи, као допуна његове претходне књиге *Историја медија*.

Већ на први поглед уочава се основна одлика овог дела која се састоји у самом методолошком приступу теми. Књига као предмет истраживања, а затим и „култура књиге“ као заједнички именитељ свих народа модерног доба, посматрана је у широком временском распону – од античког времена па до модерног доба. Захваљујући мултидисциплинарном приступу, насталом управо у оквирима француске историјске школе 20. века, преплићу се бројна питања из области књижевности, економије, технике, друштва, културе, па и политике. Приступајући питањима књиге на „проблемски начин“, а не само преко формалног описа, аутор је „феномен књиге“ поставио у

средиште историјских збивања, неретко наглашавајући и њену улогу у обликовању историјских процеса.

Текст је тематски омеђен у четири велике целине. У првој – „Доба рукописа“ (стр. 17-83), аутор се осврће на основне предуслове настанка књиге, у овом случају рукописне. Пажња је посвећена питањима из историје постанка писма, начина настанка, ширења и чувања књиге у античком периоду. Наглашен је значај формирања монашких скрипторијума, Каролиншке ренесансе, схоластичке традиције, али је представљена и мреже дистрибуције рукописне књиге успостављена још током 10. века. У оквиру овог сегмента, аутор се делимично осврнуо и на простор Византије и муслиманског света, као значајних посредника у очувању хеленског наслеђа.

Најранијом историјом штампане књиге – инкунабулама, бави се наредна целина насловљена „Гутенбергова револуција“ (стр. 87-171). С правом наглашавајући значај проналаска штампе, третирајући га као револуционаран, аутор указује на кључне промене настале у погледу поимања књиге у култури ренесансног човека. Посебну пажњу посвећује питањима из области технике штампе, облика штампаног материјала и дистрибуције књиге. Даље се надовезује целина „Књижара у старом режиму“ (стр. 175-284), где је аутор утврдио географску распрострањеност културе штампане књиге преко које је, између

осталих, пратио и претходна питања. Као основно полазиште, по природи ствари, узета је Француска као средишњи модел, преко којег су компаративно посматрани исти феномени у осталим деловима Европе. Аутор није заобишао ни питање настанка периодике, чији почеци датирају у 16. веку, оснивање јавних библиотека и музеја, заштиту ауторских права (Енглеска 1709), али и постанак и душтвену улогу књижевне критике у свету где је штампана књига поступно постајала део свакодневице. Последње поглавље, „Друга револуција и проналазак масовног посредовања“ (стр. 287-401) показује чиниоце који су довели до „тријумфа књиге“. У времену када је масовна производња, уз усавршавање средстава дистрибуције књиге, поред свих сегмента друштва, захватила и рад књижара и издавача, у оквирима стварања националних тржишта, исказао се потпуни значај Гутенберговог проналаска. Штампана реч

је тиме све више постајала доступна свим сегментима друштва у оквиру којих су већ постојале различите навике читања, разноликих укуса и облици поседовања књига.

У „Епилогу“ на крају књиге (стр. 403-426), аутор се позабавио општим проблемима савременог друштва у оквиру информатичке револуције. Дефинишући је као „структурну кризу“, аутор се посебно осврнуо на проблем издавачког сектора, где су приметни знаци опадања тиража, уз очигледне проблеме у сфери дистрибуције књиге. Последице појаве рачунара и Интернета као новог медија комуникације, па и у погледу дистрибуције књиге,

производ су информатичке револуције чије предности и недостаци тек почињу да се сагледавају. Извесно је да се појавом електронске књиге (e-book) појавио нови медиј комуникације и писане речи, који засигурно заузима све већу улогу у свакодневном животу.

Уз опсежну библиографију на крају текста, али уз очигледни недостатак који чини изостављање регистра који би олакшали њено коришћење, књига Ф. Барбијеа представља штито које би требало да заинтересује не само љубитеље књиге, већ и стручну и истраживачку јавност.

Александар Радовић
Библиотека Матице српске, Нови Сад
araddovic@yahoo.com

Хроника Дунавске један

Анђелковић, Мирјана. *Прилози за историју Градске библиотеке у Новом Саду: (1958-2008)*. Нови Сад: Градска библиотека, 2009.

Организовани „послови са књигом“ на новосадском културном простору потичу из времена када је бечкеречки трговац Јован Форовић о своме трошку, лађама „Напредак“ и „Слога“, преселио фонд Библиотеке Матице српске из Пеште до куће владике Платона Атанацковића, у данашњу Пашићеву улицу у Новом Саду.

Међутим, и пре историјског чина – 12. маја 1864. године донет је први „новосадски“ Устав Матице српске – Новосађанима је од 1845. године на услузи била Српска читаоница, чија је делатност, према речима Десанке Стаматовић у књизи *Читалишта у Србији у XIX веку*: „усмеравана у духу либерално-демократских идеја.“

Мирјана Анђелковић, библиотекарка са дугим стажом у „Дунавској један“, у хронички о послератном трајању „Народне библиотеке“ подсећа да она постоји већ 164 године. Мењајући називе (Српска читаоница, Народна библиотека, а од 1993. године носи садашњи назив), није променила оријентацију и увек је била на услузи читаоцима од „седам до седамдесет седам“, чак и у временима „кризе читања“.

Ауторка наводи одлуке разних „друштвено-политичких органа“ од средине педесетих година прошлог века, о интеграцији више реонских и општинских библиотека

у Градску библиотеку. У свом истраживању, Мирјана Анђелковић сматра да су шездесете године „златни период“ новосадског библиотекарства. У то време Библиотека Матице српске стручно помаже Градској библиотеци у формирању и организацији фонда. Тада је устоличена организациона структура која је, са незнатним изменама, на снази и данас. Рад Библиотеке организован је у осам служби и у двадесет и шест огранака, међу којима су и библиотеке у Ковиљу, Степановићеву и Бегечу.

Стручни рад је обједињен у Набавно-обрадном одељењу, а за основу електронског централног каталога узет је BISIS програм. Ауторка наглашава да је, након аутоматизације пословања, само централни каталог остао у лисном облику. Осим обраде монографских и серијских публикација, ова стручна служба од децембра 2008. године каталогизира и Фонд Британске књиге British Council (поклон Британског савета из Београда).

Странице *Прилози за историју Градске библиотеке у Новом Саду* посвећене су и грађи која припада Завичајној збирци, а наведени су сви каталози, картотеке и регистри релевантни за „књигу о Новом Саду“.

Посебну пажњу у овој исцрпној монографији од 407 страна Мирјана Анђелковић посветила је библиотеци у новом времену и начинима на које од установе „за позајмљивање књига“ иста постаје информациони пулт са комплексним функцијама.

Дечје одељење огранка библиотеке „Ђура Даничић“ већ деценијама, иако у неадекватним условима, органи-

